

פרק 10 - עסקים ותעשייה

מקורות והגדרות

לוחות 1-3: הלמ"ס, מרשם עסקים

נתונים על מספר עסקים ועל פתיחה וסגירה של עסקים מופקים מתוך מאגר המידע של מרשם העסקים שהוקם בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשנת 2003. מרשם העסקים כולל בתוכו מידע מקובץ עוסקי מע"מ ומקובץ מעסקים של המוסד לביטוח לאומי.

- מספר עסקים** - כולל את כל העסקים שנרשמה בהם פעילות של חודש אחד לפחות באותה שנה (נתוני העסקה ו/או נתוני מע"מ: פדיון או תשומות) וכולל עסקים שיש ברשותם נתוני העסקת שכירים לפחות חודש אחד באותה שנה, שאינם חייבים בדיווח לשלטונות מס ערך מוסף (כגון בנקים, חברות ביטוח, מלכ"רים ומוסדות מינהל ציבורי).
- פתיחה וסגירה של עסקים במגזר העסקי** - בפתיחות עסקים כלולים עסקים שדווח על תחילת פעילות ברשויות המע"מ במהלך השנה, גם אם לא דיווחו על נתוני מע"מ (פדיון או תשומות). בכלל זה נמנו גם עסקים שנחשבו סגורים ודווח על חידוש פעילותם. בסגירות עסקים כלולים עסקים שדווח על סגירתם ברשויות המע"מ במהלך השנה.

לוחות 4-7: ע"אגף הגביה, ע"המרכז למחקר כלכלי וחברתי

הנתונים מבוססים על קובץ חייבי ארנונה שלא למגורים בהתאם לסיווג האחיד של ענפי כלכלה, 1961, הלמ"ס. לדוגמה:

- תחבורה ואחסנה** - השכרת רכב, סוכנויות נסיעות, חניונים מקורים, מחסנים וכד'.
- שירותים ציבוריים** - משרדי ממשלה, עירייה, מוסדות חינוך, בריאות וכד'.
- שירותים עסקיים** - משרדי עו"ד, ייעוץ, פרסום וכו'.
- שירותים אישיים** - מספרות, מכבסות, בתי קפה, מסעדות, בתי מלון וכו'.

לוחות 8-9: בנק ישראל

הנתונים מתייחסים לבנקים שהונם העצמי גבוה מ-200 מיליוני שקלים ומספר סניפיהם גדול מ-10 (לא כולל את הסניפים של בנק החקלאות ושל לאומי חברה למימון). (הנתונים לקוחים מאתר האינטרנט של בנק ישראל ומבוססים על דיווח חצי שנתי למפקח על הבנקים).

בשל שינוי בהוראות הדיווח של הבנקים, עד למועד פרסום השנתון לא התקבלו נתוני בנק ישראל מעודכנים לשנת 2015.

- פיקדונות הציבור במטבע ישראלי** - פיקדונות לפי דרישה, פח"ק (פקדון חוזר קרדיטורי), פיקדונות לז"ק (לזמן קצוב), תוכניות חסכון ופיקדונות לא-תושב של תושבי חוץ.
- תכניות חיסכון מאושרות** - פיקדונות במסגרת תכניות חיסכון, הצמדה שנצברו על הקרן שאישר שר האוצר על פי החוק לעידוד החיסכון (כולל קרן, מענק, ריבית והפרש ועל המענק).
- פיקדונות צמודי מדד** - פיקדונות במטבע ישראל שלפי תנאיהם הקרן או הריבית עליהם צמודות, כולן או מקצתן, למדד המחירים לצרכן או למדד אחר.
- פיקדונות צמודים לשער החליפין של המטבע הישראלי** - פיקדונות במטבע ישראלי שבהם הקרן צמודה לשער החליפין של המטבע הישראלי.

- פיקדונות לא-תושב - כהגדרתם בהיתר הפיקוח על המטבע, התשמ"ח - 1998 (ההיתר הכללי). פיקדונות לא-תושב של תושבי חוץ במטבע חוץ ובשקלים, לרבות זיכויים שטרם מוינו.

לוחות 10-13: הבורסה לניירות ערך, ת"א, סקירה שנתית 2015

- **מניות** - סוג של נייר ערך המהווה שטר בעלות על חלק מחברה ומקנה למחזיק בה מעמד של שותף בחברה.
- **ניירות ערך המירים** - "מוצרים" הניתנים להמרה לניירות ערך אחרים. בבורסה נסחרים מספר סוגים של ניירות ערך המירים, ובהם כתבי אופציה ואיגרות חוב להמרה.
- **איגרות חוב (אג"ח)** - סוג של הלוואה או שטר חוב. החברה המנפיקה אג"ח לווה מקוני שטר החוב כסף (קרן ההלוואה), ומתחייבת להחזירו בתוספת ריבית והצמדה. בבורסה בתל-אביב נסחרות איגרות חוב ממשלתיות ואיגרות חוב קונצרניות/תאגידיות (הונפקו ע"י חברות).
- **איגרות חוב ממשלתיות** - משמשות את ממשלת ישראל לשם גיוס כספים מהציבור הרחב, ומיחזור אג"ח ותיקות המגיעות לפדיון, זאת, לצורך מימון תוספות לתקציב הממשלתי מעבר להכנסותיה ממיסים, בדומה לממשלות ברחבי העולם.
- **מילווה קצר מועד (מק"מ)** - סוג של איגרת חוב ממשלתית קצרת מועד, המונפקת לתקופה של שנה לכל היותר, ומקביל לפיקדון קצר טווח בבנקים. המק"מ מונפק על ידי בנק ישראל כאמצעי לספיגת כספים מהציבור ולוויסות הפעילות הכלכלית במשק.
- **מוצרי מדדים ("מכשירי אינדקס")** - מכשירים פיננסיים, העוקבים אחר מדדי מניות, ואשר מאפשרים למשקיעים לרכוש "סל" סחיר של המניות הכלולות במדדים, וכך "להיצמד" לביצועי המדדים בקלות ובעלות נמוכה. ביניהם ניתן למצוא מוצרים כגון: תעודות סל, תעודות מורכבות, תעודות סחורה, אופציות כיסוי ותעודות בחסר.

לוחות 14-17: הלמ"ס, סקר התעשייה

מקור הנתונים הוא סקר שנתי של תעשייה, כרייה וחציבה של הלמ"ס. הנתונים בלוחות הינם על פי הסיווג הענפי החדש: "הסיווג האחד של ענפי הכלכלה, 2011" (במקום "הסיווג האחד של ענפי הכלכלה, 1993"). אפשרות השוואה לסקרים שנערכו בשנים קודמות היא מוגבלת, ולפיכך נתוני שנים קודמות אינם מוצגים בפרק.

אוכלוסיית הסקר - מפעלי תעשייה עם משרת שכיר אחת לפחות, כולל משרות של לא-שכירים. האוכלוסייה אינה כוללת את ענף היהלומים ומוסדות הפועלים ללא כוונת רווח. הסיווג לפי ענפים מתבסס על עפ"י "הסיווג האחד של ענפי הכלכלה, 2011".

מסגרת הדגימה והמדגם - המקור לבניית מסגרת הדגימה היה מאגר המידע של מרשם העסקים שהוקם בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשנת 2003. המרשם התבסס על איחוד שני מקורות מידע מנהליים: קובץ עוסקי מע"מ וקובץ מעסקים של המוסד לביטוח לאומי. המדגם כלל מפעלים שבהם משרת שכיר אחת לפחות. עם המעבר לסיווג החדש של ענפי הכלכלה, הוצא בשנת 2011 מדגם חדש.

הנתונים המוצגים בלוחות כוללים את ענפי התעשייה בלבד (סדר C) ללא ענפי הכרייה והחציבה (סדר B).

- **מפעל** - מוגדר כיחידה כלכלית הנמצאת במקום אחד, מבצעת פעולה תעשייתית אחת ומנהלת חשבונות נפרדים. מחלקה של חברה, שהיא יחידה יצרנית בפני עצמה, נחשבת כמפעל נפרד.

- **משרות** משרות שכיר, משרות לא-שכיר, בעלים ובני משפחה העובדים ללא שכר.
 - **תמורה למשרה** כוללת את ההוצאה לשכר ולמשכורת והוצאות נלוות לשכר ולמשכורת (הגדרה זו כוללת את סך התמורה למשרה והיא שונה מעלות העבודה המדווחת במסגרת מדדים חודשיים, מאחר ובדוחות הכספיים של המפעלים נכללים תשלומי בונוסים, מענקים והפרשות, שלא דווחו בנתונים חודשיים).
 - **פדיון** ערך המכירות לשוק המקומי, מכירות ליצוא, הכנסות מעבודות ותיקונים והכנסות מייצור מוצרים לשימוש עצמי. הפדיון כולל גם פעילות לא תעשייתית (ללא רווחי הון), סובסידיות ותמריצי יצוא ואינו כולל מיסים (מס קנייה ומס ערך מוסף).
 - **תפוקה גולמית** מוגדרת כסך הפדיון, בתוספת ערך השינוי במלאי של מוצרים גמורים ובלתי גמורים, ובניכוי ערך הסחורות שנקנו ולא עברו תהליך עיבוד.
 - **תשומות** כולל את צריכת חומרי הגלם, חומרי עזר, מים, חשמל וכו', וכן תשומות אחרות בתהליך הייצור כגון עלות עבודה קבלנית, אחזקה ותיקון ציוד וכו' וכן הוצאות כלליות נטו.
 - **ערך מוסף גולמי (בעבר הופיע בשם תוצר מקומי גולמי)** מוגדר כהפרש בין התפוקה הגולמית לבין סך התשומות.
- יש לציין כי הנתונים על תשומות, פדיון, תפוקה גולמית וערך מוסף גולמי ניתנים במחירי בסיס, כלומר ללא מסים וכולל סובסידיות והטבות ליצוא.
- **סיווג לפי עצמה טכנולוגית** ענפי התעשייה קובצו ל-4 קבוצות לפי עצמתם הטכנולוגית, בהתאם לסיווג שהמליץ ה-OECD. סיווג המפעלים לפי עצמה טכנולוגית נעשה עפ"י פעילותו העיקרית של כל מפעל ועפ"י סיווג לענף כלכלי, בהתאם לסיווג האחיד של ענפי הכלכלה, 2011. הסיווג לפי עצמה טכנולוגית שונה מהסיווג שהיה נהוג עד כה בעיקר בעקבות אי-הכללת ענפי הכרייה והחציבה וההוצאה לאור בתעשייה וכן בעקבות שינוי בחלוקת ענפי התעשייה לעוצמות טכנולוגיות שונות. סוגי העוצמות הטכנולוגיות (מהגבוה לנמוך) הם:
 1. **טכנולוגיה עילית** - כוללת את הענפים: ייצור תרופות קונבנציונליות ותרופות הומאופתיות, ייצור מחשבים, מכשור אלקטרוני ואופטי, ייצור כלי טיס, חלליות וציוד נלווה.
 2. **טכנולוגיה מעורבת-עילית** - כוללת את הענפים: ייצור כימיקלים ומוצריהם, ייצור נשק ותחמושת, ייצור ציוד חשמלי, ייצור מכונות וציוד שאינו נזכר במקום אחר, ייצור כלי תחבורה והובלה אחרים (אינו כולל: בניית ספינות ואניות וייצור כלי טיס, חלליות וציוד נלווה), ייצור ציוד רפואי, דנטלי ואורתופדי.
 3. **טכנולוגיה מעורבת-מסורתית** - כוללת את הענפים: שכפול חומר תקשורתי מוקלט, ייצור קוק ומוצרי נפט גולמי מזוקק, ייצור מוצרי גומי ופולסטיק, ייצור מוצרים אחרים על בסיס מינרלים אל-מתכתיים, תעשיית מתכות בסיסיות, ייצור מוצרי מתכת בהרכבה, פרט למכונות וציוד (אינו כולל ייצור נשק ותחמושת), בניית ספינות ואניות, תיקון, תחזוקה והתקנה של מכונות וציוד.
 4. **טכנולוגיה מסורתית** - כוללת את הענפים: ייצור מוצרי מזון, ייצור משקאות, ייצור מוצרי טבק, ייצור טקסטיל, ייצור מוצרי הלבשה, ייצור ועיבוד של מוצרי עור ושל אביזרים נלווים, ייצור מוצרי עץ ומוצרי עץ ושעם (פרט לרהיטים), ייצור מוצרי קש ומוצרים מחומרי קליעה, ייצור נייר ומוצרים, הדפסה של חומר תקשורתי מוקלט, ייצור רהיטים וענפי ייצור אחרים (אינו כולל ייצור ציוד רפואי, דנטלי ואורתופדי).